

BİR ALT-SİSTEM OLARAK KUZEYDOĞU ASYA VE KORE'LERİN BİRLEŞME SORUNU

II

Bülent KAR *

GİRİŞ

Yazımın birinci bölümünde, uluslararası sistemin bir alt-sistemini oluşturan Kuzeydoğu Asya'yı ele almış ve bu konu ile uğraşan bilim adamlarının uluslararası sistem konusundaki görüşlerine yer vermiştik. Gene aynı yazımızda uluslararası sistem türlerinden birkaçını ele alarak, kuzeydoğu asya'daki ulus-devletlerin ilişkilerindeki davranış türlerini sözü edilen sistem içinde incelemeye çalıştık. Bu çalışmayı yaparken de sistemin özelliklerini sıralayarak somut olaylarla açıklamalar getirdik.

Elinizdeki ikinci bölüm birinci yazımızda sözü edilen alt-sistemin odağı Güney ve Kuzey Kore'lerin "Birleşme" konusunda yaptıkları çalışmalar ve etkileşimi içermektedir.

I- KORE TARİHİ HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

1860'lı yıllara kadar dünya politikasından oldukça habersiz yaşayan Kore, o döneme kadar Batı istemlerine "yalnızlık" politikası ile karşılık vermiş, ancak ilk ciddi tedirginliği Fransız-İngiliz donanmasının Peking'i işgali ile duymuştu. Daha sonra bu donanmanın Kore açıklarında görülmesi ve gemilerden kıyı şehirlerine taşınan tekstil ürünleri dönemin kralı Taewongun tarafından sert bir şekilde önlendi. 1865 yılında Rus savaş gemilerinin Hamgyong açıklarında görülmesinden sonra 1866'da General Sherman yönetiminde bir Amerikan ticaret gemisi Pyongyang'a giderken yakılıp batırıldı. 1871'de bu olayın öcünü almaya gelen Amerika'nın Asya donanması Kanghwa Adası civarında kuvvetli bir direnişle karşılaştı ve Çin'deki deniz üssine dönmek zorunda kaldı. Batılılar bu olaydan sonra bir süre Kore ile uğraşmadılar. Bunun başlıca nedeni batıların diğer bölgelerdeki çıkarlarıydı. İngiltere, Hindistan'daki çıkarlarını gözetirken; Rusya, Japonya'nın kuzeyindeki Kurile adaları ile; Fransa, Hindi Çin-i ile ve A.B.D. de iç savaş sonrası kendi sorunları ile uğraşmaktaydı ¹.

* *Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Araştırma Görevlisi.*

1 *A Handbook of Korea, Korean Overseas Information Service of Culture and Information, Seoul, Kore, 1978, s. 121-124.*

Kore'yi açma çabaları, Japonya'da Meiji döneminin başlaması ile daha da yoğunlaştı. 1875 yılında Kanghwa adasına gelen Japonlar, ateş açılması nedeniyle Japon deniz üssü olan Pusan adasına çekildiler. Bu arada gerek denizde ve gerekse karadaki çarpışmalar Japonların lehine sonuçlanmaktaydı. Nihayet, Şubat 1876'da Japonlar, Kore ile yaptıkları Kanghwa antlaşmasıyla Kore'nin "yalnızcılık" politikasına son vermekle beraber, Kore'yi egemenlikleri altına da aldılar. Bu tarihten sonra diğer ülkeler de Kore ile çeşitli antlaşmalar yaparak demiryolu inşası, maden çıkarımı (özellikle altın) ve yol yapımı gibi ayrıcalıklar elde ettiler ².

II- KORE'NİN BÖLÜNMESİ

Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrası Kore üzerindeki Japon egemenliği zaman zaman kesintiye uğramasına rağmen ³ İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar

2 Ellen Brun and Jacques Hersh, *Socialist Korea, (A Case Study in the Strategy of Economic Development)*, Monthly Review Press, New York, 1976, s. 31. Bu Ülkeler, A.B.D. (1882), İngiltere (1883), Almanya (1883), İtalya (1884), Rusya (1884), Fransa (1886), Avusturya (1892), Belçika (1901) ve Danimarka (1902). Bakınız: s. 33, (Tablo: 1).

3 1895 de Çin-Japon savaşından sonra yapılan Shimonoseki Antlaşması ile beraber Japon denetimi daha yaygın bir biçim kazanmıştı. Japonlar kendi istekleri doğrultusunda bir hükümet kurulması için o dönemdeki Kraliçe, Min'i öldürttüler. Kraliçe Min'in öldürülmesi üzerine ülkenin birçok yerinde silahlı ayaklanmalar görüldü. Gelişen bu durum üzerine Rusya Inch'on'a asker çıkardı ve 11 Şubat 1896'da sarayı ele geçirince bu sefer Rusya yanlısı bir hükümet kuruldu. Rusya'nın egemenliğini sürdürdüğü bu yıllarda Kore'de millet ve bağımsızlık kavramı gelişmiştir. Ama bu yarı bağımsızlık durumu pek uzun sürmeyecektir. 1903 yılında Ruslar sınırı aşarak Yongamp'o bölgesine yerleşmeye ve buralarda toprak edinmeye başladılar. Bölgede evler inşa ettiler. Japonların ve İngilizlerin protestolarına aldırmadan inşa ettikleri şehri ticarete açtılar. Rusya'nın yayılmacı bir politika izlemesi İngilizlerden çok Japonları korkutuyordu. Kore'deki çıkarları henüz Ruslar tarafından devralınmamıştı ama, Rusya'nın bu politikası ellerinden herşeyi alabilirdi. Ve Japonlar 8 Şubat 1904'de Port Arthur'da demirlemiş olan Rus donanmasını bombaladı. Aynı zamanda da Japon askerleri Inch'on'a çıkartma yaptılar. Bu çıkartmadan hemen sonra Kore hükümeti tarafsızlığını ilan ettiyse de Japonlar Seoul'e kadar geldiler ve hükümete şu protokolü imzalatılar:

- 1) Kore'nin gelişebilmesi için Japonlar yardımcı olacak;
- 2) Japonya, Kore'nin özgürlüğünü ve toprak bütünlüğünü tamiyacak;
- 3) Eğer Kore İmparatorluğu herhangi bir tehlike ile karşı karşıya kalırsa bunu önleme görevi Japonya'nın olacak;
- 4) Japon hükümeti Kore'nin güvenliğini sağlamak için, istediği bölgede askeri üs bulunduracak ve askeri hareketlere girişebilecektir;
- 5) Kore hükümeti, Japon hükümetinin izni olmaksızın hiçbir devletle anlaşma yapamayacaktır.

Savaşı yitiren Rusya, 1905 Temmuz'unda Kore üzerindeki Japon politik, askeri ve ekonomik çıkarlarını tanıırken aynı zamanda Mançurya üzerindeki kontrolünü de sona erdiren Portsmouth antlaşmasını imzaladı. Böylece Portsmouth Antlaşması daha önce Çin ile yapılan Shimonoseki Antlaşmasının Rusya açısından da kabulü anlamına geliyordu. "*A Handbook of Korea*", s. 132-145.

sürdü. Savaş yılları boyunca Japonlar Kore'yi askeri bir üs olarak kullandılar. Japonca'dan başka bir dil konuşulması yasaklandı. Korece çıkan birkaç dergi de 1940 yılında kapatıldı. Savaş uzadıkça Japonlar orduları için gereksinim duydukları insan gücünü Kore'den sağladılar. Japonlar, 1939 yılından itibaren Kore'deri madenlerde, fabrikalarda ve savaş teknolojisinde çalışmaya zorunlu kıldılar ⁴.

İkinci Dünya Savaşı'nın iki büyük devleti, — Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği — Mayıs 1945'de yaptıkları bir antlaşma ile Kore topraklarını 38. paralel çizgisi ile ikiye ayırıyorlar, kuzeyi Sovyetler Birliği'nin, güneyi ise A.B.D.'nin askeri hareket bölgesi olarak kabul ediliyordu. Ayrıca, savaş bitiminde ikiye ayrılan Kore'nin birleştirilmesi için bir Ortak Komisyon toplanacak ve birleştirilen Kore, A.B.D., Sovyetler Birliği ve Çin'in ortak vesayeti altına konacaktı ⁵.

17 Temmuz- 2 Ağustos 1945'de yapılan Postdam Konferansı'nda Sovyetler Birliği'nin Uzakdoğu savaşına katılmaya karar vermesiyle, Mayıs 1945'de yapılan antlaşma da kendiliğinden yürürlüğe girmiş oldu. Sovyetler önce Mançurya'ya daha sonra da Koreli partizanlarla birleşerek kuzeyden Kore'ye girdiler. Güney bölgesine ise Amerikan orduları çıkartma yaptı. Böylece 38. paralelin güneyinde Amerikalılar kuzeyinde de Sovyetler duruma hakim oldular ⁶.

Savaş sona erdikten sonra Kore'nin birleştirilmesi ve bağımsız bir devlet kurulması için önceden Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafından kurulması kararlaştırılan "Ortak Komisyon" 1946 ve 1947 yıllarında yaptığı seri toplantılarda bir sonuca varamadı. Bunun üzerine A.B.D. görüşmelerin bakanlar düzeyinde yapılmasını ve bu görüşmelere A.B.D., İngiltere, Çin ve Sovyetler Birliğinin katılmasını istedi. Bu öneri Sovyetler Birliği tarafından reddedildi ⁷. Bunun üzerine A.B.D. sorunu, 17 Eylül 1947 de Birleşmiş Milletler'e getirdi. Birleşmiş Milletler de konu ile ilgilenecek bir Komisyon oluşturdu. Komisyon'un Korelerin birleştirilme çabası da bir sonuç vermeyince, 10 Mayıs 1948'de Güney Kore'de A.B.D. gözetiminde yapılan seçimlerle Syngman Rhee başkanlığında bir hükümet kuruldu. Güney Kore hükümetinin kurulmasının hemen ardından, Ağustos 1948 de kuzeyde de seçimler yapılarak, Kim Il Sung, Kore Halk Cumhuriyeti başkanlığına getirildi ⁸.

III. KORE SAVAŞI

Soğuk savaşın şiddetlendiği bu yıllarda her iki blok lideri de blok üyelerine karşı son derece ilgi duymakta ve iki blok lideri karşı karşıya gelmekten çekinmemektedir. Bunun somut örneği Kore savaşı olmuştur.

Kore, hem Sovyetler Birliği açısından ve hem de Amerika Birleşik Devletleri açısından Asya'nın stratejik bölgelerinden biriydi. Japonlar savaş öncesi doğal kaynak gereksinimleri ile savaş süresince ikmal gereksinimini bu bölgeden yapmış-

4 Ibid., s. 156.

5 Brun and Hersh, op.cit., s. 73.

6 Ibid., s. 156.

7 Fahir Armaoğlu, *Siyasi Tarih 1789-1960*, A. Ü.S.B.F. Yayınları, No. 362, Ankara, 1975, s. 780.

8 Brun and Hersh, op.cit., s. 86.

lar ve anımsanacağı gibi Asya'nın büyük bir kısmını da ellerine geçirmişlerdi. Sovyetler Birliği ise kendine sınırdas olan bu ülkenin, komünist ideoloji doğrultusunda olmasıyla bu bölgedeki sınırlarını güven altına almış olacak ve Asya'da komünist ideolojinin yayılmasına çalışacaktı. Öte yandan, A.B.D. hem bu yayılmayı önlemek ve hem de kendine yeni pazarlar bulmak amacıyla bölgeden vazgeçemiyordu.

25 Haziran 1950 sabahı savaş başladı. Savaşın başlamasıyla beraber aynı gün Amerika Birleşik Devletleri'nin isteği üzerine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplantıya çağrıldı. Öte yandan, bu sıralarda Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletlere alınmaması nedeniyle Güvenlik Konseyinin toplantılarına katılmıyordu. Böylece Sovyetlerin veto olasılığı ortadan kalkıyordu. Güvenlik Konseyi, 27 Haziran 1950 tarihinde yaptığı toplantıda Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmakla barışı bozmuş olduğunu ve Kuzey Kore'ye karşı zorlama tedbirlerinin uygulanmasını kararlaştırdı ⁹.

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin savaşa katılması ile beraber Çin Halk Cumhuriyeti de Sovyetler Birliği ile beraber savaşa katıldı. Bir yıl devam eden savaş, sonunda Sovyetler Birliği'nin antlaşma yapılması önerisiyle son buldu. Antlaşma görüşmeleri iki yıl sürdü. Nihayet 27 Temmuz 1953'te Panmunjom'da imzalanan antlaşma ile Kuzey ve Güney Kore arasındaki sınır eskisi gibi 38 nci paralel olarak kaldı. Ayrıca, antlaşmada Kore topraklarındaki bütün yabancı kuvvetlerin 90 gün içerisinde geri çekilmesi öngörülmüyordu ¹⁰.

Görülmektedir ki Kore savaşı, birinci yazımızda sözünü ettiğimiz "1950'lerin sıkı iki kutuplu sıra-aşamalı sistemi" nin özellikleri olan blok liderlerinin blok üyelerine karşı son derece ilgi duyması ve karşı karşıya gelmekten çekinmemeleri; ve blok üyeleri arasında kurulan ittifakların siyasi, ideolojik ve askeri bir temele oturmuş olması ve bu alanlarda yapılan işbirliğine somut bir örnek oluşturmaktadır.

IV. 1960'LARIN GEVŞEK İKİ KUTUPLU KARMAŞIK SIRA-AŞAMALI SİSTEMİ VE KUZEY-GÜNEY İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

1960'lı yıllarla beraber uluslararası politik arenadaki değişimler Kuzey-Güney ilişkilerini de olumlu bir şekilde etkiledi. Bir yanda, Çin Halk Cumhuriyeti-Sovyetler Birliği çatışması gündeme gelirken, diğer yanda Japonların ekonomik alanda güçlerinin gittikçe artması ve Amerikan ekonomik ve askeri gücündeki görece düşüş bu değişimin başlıca nedenleri oldu ¹¹.

Uluslararası sistemdeki bu değişme ve gelişmelerin yanı sıra, kuzeydoğu asya'daki alt-sistemde de blok içi gevşemenin başladığı görülür. Şöyle ki; İkinci Dünya Savaşında Kore'yi işgal eden Sovyet birliklerinin 1958 yılında Kuzey Kore'den çekilmesiyle birlikte, Kim Il Sung, blok lideri ile olan sıkı bağları biraz gevşetmeye başlamıştır. Hatta, 1961 yılında açığa çıkan S.B. - Ç.H.C. çatışmasında Pyongyang'ın Ç.H.C.'nin yanında yer alması, iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasına

9 Brun and Hersh, op.cit., s. 95.

10 Armaoğlu, op.cit., s. 781.

11 Sung-Hon Rhee, "President Park Chung Hee's Guiding Ideology and Political Philosophy", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 4 (Winter 1978), s. 468.

yol açmıştır. Bunun üzerine Sovyetler Birliği Kuzey Kore'ye yaptığı ekonomik ve askeri yardımı 1963 yılında durdurmuştur. 1964 yılında Sovyetler Birliği'ndeki kadro değişikliği, Khrushchev'in yerini Kosygin'e bırakması, Kuzey Kore - Sovyetler Birliği ilişkilerini olumlu bir şekilde etkilemiş ve iki ülke arasındaki ilişkiler tekrar canlanmıştır ¹².

Kuzey Kore ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler ise sıcaklığını, 1965 yılına, Kosygin'in Pyongyang'ı ziyaretine kadar korumuştur. Kore savaşının bitişiyle beraber Kuzey Kore'ye gerek Sovyetler Birliği ve gerekse Çin Halk Cumhuriyeti tarafından yapılan ekonomik ve askeri yardımlar giderek artmıştır. Sovyetler Birliği, "savaş yıkımlarının onarılması" adı altında 250 milyon dolarlık yardımda bulunurken, Çin Halk Cumhuriyeti de 320 milyon dolarlık bir yardımda bulunmuştur ¹³. Kuzey Kore'ye yapılan bu yardım rekabeti 1961 yılına kadar sürmüştü, ancak bu yıldan itibaren Kuzey Kore-Sovyetler Birliği ilişkilerindeki soğuma Kuzey Kore'nin tek bir kaynağa — Çin Halk Cumhuriyetine — yönelmesine neden olmuştur.

Öte yandan, diğer blok lideri de kendi blok üyesine çeşitli yardımlar yapmış ve ülkeyi kendi savunma şemsiyesi altına almıştır. Kore savaşının hemen ardından gerek Birleşmiş Milletler ve gerekse A.B.D., ülkenin savaş yıkımlarını onarması ve ekonomik hayatını canlandırması amacıyla 1.170 milyon dolara yakın dış yardım sağlamışlardır ¹⁴.

1960'lı yıllar Güney-Kuzey ilişkilerinin gelişimi açısından önceye oranla çatismaların durduğu, her iki ülkenin de — blok içi gevşemenin sonucu — daha geniş bir hareket alanı buldukları bir dönem olmuştur. Ancak tüm bu gelişmelere rağmen iki ülke arasında yapıcı çalışmaların başlaması bu yıllarda gerçekleşmemiştir.

V. 1970'LER İLE 1980'LERİN ÇOK KUTUPLU SİSTEMİ VE KUZEY KORE- GÜNEY KORE İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

1960'ların sonlarına doğru uluslararası sistemdeki olumlu gelişmeler, önce Sovyetler Birliği'nin lideri olduğu doğu blokunda, daha sonra da A.B.D.'nin lideri olduğu batı blokunda bazı gevşemelere yol açmıştır.

Bu değişiklik "Korelerin Birleştirilmesi" konusunda da kendini göstermekteydi. Konuya ilişkin ilk öneri 1969 yılında Robert A. Scalapino tarafından geliştirildi. Scalapino'ya göre, bölünmüş devletler (Koreler ve Almanyalara kastediliyor) egemen birer devlet olarak görülmeli ve bağımsızlık ilkesine göre bu devletlerin barış içinde birarada yaşaması sağlanmalıydı. Herhangi bir devlet askeri harekatta bulunursa, bunun saldırı olarak nitelendirilip, bu devlete yaptırım uygulanması en doğru yol olacaktı ¹⁵. Bu görüşten esinlenen A.B.D.'nin Seoul büyükelçisi William J. Porter, Şu-

12 Deok Kim, "Sino-Soviet Dispute and North Korea", *Korea Observer*, Vol. X, No. 1 (Spring, 1979), s. 27-28. Donald S. Zagoria, "Korea's Future: Moscow's Perspective", *Asian Survey*, Vol. 17, No. 11 (November, 1977), s. 1108-1109.

13 Kim, op.cit., s. 11-13.

14 *Korea Annual 1978*, (A Comprehensive Handbook of Korea), Ed. and Pub. by the Hapdong News Agency, Seoul, Korea, 1978, s. 114.

15 Rhee, op.cit., s. 468-469; John H. Herz, "Korea and Germany as Divided Nations: The Systemic Impact", *Asian Survey*, Vol. 15, No. 1 (January 1975), s. 960-968.

bat 1970'de Seoul ile Pyongyang arasında bir diyalogun başlatılması için önyak olunmasını isteyerek konuyu Amerikan Kongresine getirdi ¹⁶.

Bütün bu girişimler olurken Kore başkanları da birleşme için barışçıl yolu bulmak ve vakit geçirmeden sorunun üstesinden gelmek için görüşler açıklıyorlardı. 15 Ağustos 1970'de Güney Kore Cumhurbaşkanı Park Chung Hee, "barışçıl yoldan birleşmek" ve görüşmelerin hemen başlatılması için Kuzey Kore'den aşağıdaki konularda güvence istiyordu.

"1) Kuzey Kore her türlü askeri müdahaleden kaçınmalı ve Güney Kore'ye silahlı ajan göndermekten vazgeçmeli;

2) Kuzey Kore bir açıklama yapıp, Güney Kore'de olası bir silahlı hareketi desteklemeyeceğini duyurmalı;

3) Tüm konularda Birleşmiş Milletler ile ilişkiye geçilmeli." ¹⁷

Bu açıklamaya karşılık, yine aynı tarihlerde Kuzey Kore Başkanı Kim Il Sung birleşmenin tüm Kore'lilerin arzusu olduğunu ancak bunun için ilk şartın Güney Kore'deki yabancı askerlerin çekilmesi ve 27 Temmuz 1953'de yapılan Barış antlaşmasından sonra Güvenlik Konseyi tarafından kurulan Birleşmiş Milletler Kore'nin Birleştirilmesi ve Onarım Komisyonu'nun (UNCURK) ¹⁸ feshedilmesinin gerektiğini söyledi.

Barışçıl birleşme için başlatılan bu diyalog ve çabaların yanısıra konu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlandı. Kasım 1970'de Birleşmiş Milletler 25. Genel Kurulu'nun yaptığı toplantıya sadece Güney Kore gözlemcileri çağırıldı. Toplantıda Birleşmiş Milletler Komisyonu "UNCURK" un feshi hakkında Kuzey Kore isteği görüşüldü. Ancak öneri kabul edilmedi. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Kore yarımadasında Güney Kore hükümetinin meşru hükümet olarak tanınmasını kararlaştırdı. Bunu takip eden 26. ve 27. Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantılarında, Kuzey Kore'nin "Birleşmiş Milletlerce daha önce kabul edilmiş tüm hukuki dayanağı olmayan çözümlerin kaldırılması ve UNCURK'un feshi" önerisi, Peking delegeleri tarafından tekrar gündeme getirildi ¹⁹.

22 Şubat 1972'de Kim Il Sung bir Japon gazetesine verdiği demeçte, "eğer Kore yarımadasında gerilimin ortadan kaldırılması isteniyorsa, ilk önce Güney Kore'nin silahlanma antlaşmalarından vazgeçmesi, A.B.D. güçlerinin çekilmesi gerekmektedir ve barışçıl yoldan birleşmenin sağlanabilmesinde en önemli etken budur" diyordu ²⁰. Güney Kore Dışişleri Bakanı, 14 Mart 1972'de bu açıklamaya

16 Selig S. Harrison, "One Korea", *Foreign Policy*, Vol. 17, No. 20, 1974, s. 43.

17 Rhee, op.cit., s. 470.

18 "Birleşmiş Milletler Kore'nin Birleştirilmesi ve Onarım Komisyonu (UNCURK)" konusunda daha fazla bilgi için bakınız: David W. Wainhouse, et.al. *International Peace Observation*, Baltimore: The John Hopkins Press, 1966, s. 326-341. Bundan sonra bu komisyon "UNCURK" diye anılacaktır.

19 Joseph Man-Kyung Ha, "A Trend Toward Two Koreas: And Prospects of Cross-Recognition by the Great Powers", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 1 (Spring 1978), s. 38-61; Rhee, op.cit., s. 474-475.

20 Bu demeç, 27 Şubat 1972'de A.B.D.-Ç.H.C. görüşmelerinden önce verilmiş ve Ç.H.C.'nin desteği istenmiştir. Herz, op.cit., s. 969.

yantı olarak, ülkelerindeki askeri güçlerin barışı korumaya yönelik olduğunu söyledi²¹.

1972 yılının Şubat ayında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Richard Nixon'un Chou En Lai ile yaptığı görüşmede Kore sorunu tekrar ele alındı. Aynı yılın Mayıs ayında Güney Kore Haber Alma Örgütü Hu-rak Lee Pyongyang'ı gizlice ziyaret edip, Kim Il Sung ile bir görüşme yaptı. Bu ziyarete Kuzey Kore Başkan Yardımcısı Song-chol Seoul'e gelerek cevap verdi. Bu gizli görüşmeler, 4 Temmuz 1972'de, Hu-rak Lee ve Kuzey Kore İşçi Partisi örgütlenme Başkanı ve Kim Il Sung'un kardeşi Kim Yong-ju'nun buluşması ile sonuçlandı. Bu buluşmanın neticesinde ilk defa iki taraf da "ulusal birleşme" için şu üç ilkede anlaştılar:

"1) Birleşme bağımsız Korelerin uğraşları neticesinde olacak ve diğer büyük güçlerin işe karışmasına izin verilmeyecek.

2) Birleşme için hiçbir taraf kuvvete başvurmayacak.

3) Ulusal birleşme herşeyin üstünde tutulacak düşünişte, ideolojilerde ve sistemlerdeki değişiklikler ikinci plana itilerek, ülkeler birbirlerine güven gösterecekler, birbirlerine karşı kışkırtma, provakasyon, v.b. olaylar yaratmayacaklar. Ülkeler önemli ölçüde zedelenmiş olan ulusal bağları sağlamlaştırmaya çalışacaklar; Her iki ülke de Kızıl Haç görüşmelerinin başarılı olması için yardımcı olacaklar; Seoul ile Pyongyang arasında telefon bağlantısı kurulacak; Yukarıda sayılanların gerçekleşebilmesi için başkanları Hu-rak Lee ve Kim Yong-ju olan Güney ve Kuzey Eşgüdüm Komitesi kurulacak."²²

Şüphesiz bu toplantı, Güney-Kuzey ilişkileri sürecinde en önemlisi oluyordu. Gene bu toplantıda saptanan Güney-Kuzey Kızılhaç Konferansı 29 Ağustos 1972'de ve Güney-Kuzey Eşgüdüm Temel Konferansı da 24 Kasım 1972'de başladı. Karşılıklı görüşmeler devam ederken her iki ülkenin "birleşmeye" ilişkin görüşleri giderek somutlaşıyor ve daha belirgin bir duruma dönüşüyordu. Nitekim, 16 Mart 1973 de yapılan Güney-Kuzey Eşgüdüm Komitesi toplantısında Kuzey Kore birleşme için şu öneriyi getirdi:

"1) Askeri harcamaların ve silah yarışımın durdurulması;

2) Bütün yabancı güçlerin derhal çekilmesi;

3) Her iki ülkenin asker sayısını yüzbine indirmesi"²³.

Güney Kore bu öneriyi reddetti ve 12 Haziran 1973'de yeni bir öneri getirdi. Bu yeni öneri diğerlerinden pek farklı olmamakla beraber iki ülke arasında diyalogun devamlılığı sağlanıyordu.

Güney Kore Başkam Park Chung Hee, 1973 yılında yaptığı yeni açıklamada ilk defa "bir devlet, bir millet ve iki de *de facto* hükümet" olduğunu kabul ediyordu. Açıklamada:

"1) Barışçıl birleşme için Güney Kore'nin bütün olanaklarını kullanacağı;

2) Ülkelerin birbirlerinin içişlerine karışmamaları ve saldırıda bulunmamaları gerektiği;

21 Rhee, op.cit., s. 480.

22 Sung-Hon Rhee, "Detente and Korean Diplomacy: The Problem of Peace and Unification on the Korean Peninsula", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 1 (Spring 1978), s. 67.

23 Rhee, "President Park Chung Hee's....", op. cit., s. 484-485.

- 3) Güney-Kuzey Birleşik Komitesinin çalışmalarından yapıcı sonuçlar alınması için iki ülkenin de gayret göstermesi;
- 4) Kuzeyin, Güneyle beraber uluslararası örgütlerde yer alması;
- 5) Kuzey Kore'nin vakit geçirmeden Birleşmiş Milletlere üye olması;
- 6) Eşitlik ve karşılıklılık esaslarına göre ilişkilerin artırılması,
- 7) Bütün ülkelerle ilişkiler kurulması. " 24

isteniyordu. Aynı gün, yani 23 Haziran 1973'de Kim Il Sung bu isteklere "5 Noktalık Birleşme Programı" adı verilen öneriyle cevap verdi.

- "1) Güney ve Kuzey arasında gerilimi azaltmak için iki ülke arasındaki askeri güç yarışının durdurulması;
- 2) Çok yönlü işbirliğinin geliştirilmesi;
- 3) Ülkelerin her tabakasından, politik partilerinden ve sosyal örgütlerinden gelen temsilcilerden oluşmuş "Büyük Ulusal Kongre" nin kurulması;
- 4) "Koryo Konfederal Cumhuriyeti" adı altında Güney-Kuzey Konfederasyonunun kurulması;
- 5) Birleşmiş Milletlere "Koryo Konfederal Cumhuriyeti" adı altında tek bir devlet olarak katılmak" 25

Gene 1973 yılında toplanan Birleşmiş Milletler 28. Genel Kurul oturumunda her iki tarafta geçici çözüm önerileriyle geldiler. 28. Genel Kurul oturumunda dik-kati çeken Güney Kore'nin çözüm önerisiydi. Güney Koreliler UNCURK'un feshi konusunda taviz veriyorlardı 26.

Bu önerilerden sonra iki ülke arasındaki ilişkiler, bir süre durgun bir döneme girdi. Bu durgunluğun temelde iki nedeni olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi Kuzey Kore'nin A.B.D. ile bir barış antlaşması yapmak istemesi, diğeri de Çin Hindi'ndeki son durumdur. 1975 yılında Çin Hindi'ndeki bölgesel anlaşmazlık, üç Çin Hindi devletinin komünist rejimi benimsemesiyle son bulunca, bölgenin güçleri arasındaki (A.B.D., S.S.C.B., Japonya ve Ç.H.C.) *detente* da bozulma tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Nitekim Kuzey Kore Başkanı Kim Il Sung, Çin Hindi'ndeki bu yeni durumdan hemen sonra, Nisan'da Ç.H.C.'ne, Mayıs'da Romanya, Cezayir, Marutanya'ya, Haziran'da da Yugoslavya ve Bulgaristan'a yaptığı ziyaretlerde "birleşme" konusunda Çin Hindi'ndeki örnekten yararlanıp yararlanılmayacağı konusunda danışma görüşmelerinde bulundu. Öte yandan, gelişmelerden etkilenen Güney Kore ve A.B.D., 1975'de yaptıkları 8. Güney Kore-A.B.D. Güvenlik Danışma toplantısında, Güney Kore'nin karşılaşıacağı her türlü saldırıda A.B.D.'nin müdahale edeceğini ve yardıma hazır olduğunu açıklıyorlardı. 1976'da yaptıkları bir sonraki Güvenlik Danışma Toplantısında ise, Güney Kore'ye askeri yardımın artırılması ve bu ülkenin silah endüstrisinin geliştirilmesi amacıyla yardım yapılması kararlaştırıldı 27. Çin Hindi'ndeki bu gelişmeler sadece Güney Kore-A.B.D. ilişkilerindeki olağanüstü yakınlaşmayı getirmedi, aynı zamanda birara bozulan Güney Kore-Japonya ilişkilerini

24 *The Peaceful Unification of Korea — Questions and Answers*, Research Center for Peace and Unification, Seoul, Korea, 1979, s. 39-40; Ibid, s. 486.

25 Rhee, op.cit., s. 488.

26 Ibid, s. 490-492.

27 Ibid, s. 498-503.

de olumlu bir şekilde etkiledi ²⁸. Güney Kore Dışişleri Bakanı Dong-jo Kim ve Başbakan Jong-Pil Kim, Nisan ve Mayıs 1975'de Japonya'ya ziyaretlerde bulundular. Bu ziyaretler sonunda Eylül 1975'de Güney Kore- Japonya 8. Bakanlar Konferansı gündeme geldi. Konferans sonunda yapılan ortak açıklamada, Japonya'nın Kore yarımadasında *status-quo'nun* korunması için A.B.D.'yi ve Güney Kore'yi desteklediği vurgulanmaktaydı ²⁹.

Bu arada 17 Aralık 1974'de yapılan Birleşmiş Milletler 29. Genel Kurul toplantısında A.B.D. Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'in Güney Kore ile A.B.D.'nin "önce barış sonra yabancı askeri güçlerin çekilmesi" ve Kuzey Kore ile Ç.H.C.'nin "önce yabancı askeri güçlerin çekilmesi sonra barış" önerilerini konuşmak ve tartışmak amacıyla 22 Eylül 1975'de 30. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda tarafların konuya ilişkin görüşlerini sunacakları bir konferans toplanması önerisi her iki ülke tarafından da kabul edildi ³⁰. 30. Birleşmiş Milletler Genel Kurul'unda biraraya gelen taraflara Kissinger, kendi adıyla bilinen planı sundu. Bu plana göre, birleşmeye adım adım gidilecek, önce kültürel, sportif, posta ve haberleşme gibi hizmetler başlatılacak, daha sonra ticari faaliyetler yoğunlaştırılacak ve nihayet ortak komisyonlar kurularak politik sürece geçilmiş olacaktı. Ancak bu plan Kuzey Kore tarafından reddedildi. Öte yandan bu oturumda alınan en önemli karar 1 Ocak 1976'ya kadar Birleşmiş Milletler bayrağı altındaki Birleşmiş Milletler Komutanlığı'nın feshi idi ³¹. Bunu izleyen 31. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, tarafların yeni öneriler getirmemesi nedeniyle sadece Kissinger planının yeniden gündeme geldiği bir toplantı olur ve gene Kuzey Kore tarafından reddediliyordu ³².

1976 yılının sonu ve 1977 yılının başlarında, A.B.D.'nde Carter yönetiminin başa gelmesi, Ç.H.C.'nde Hua Kuo-Feng'in ağırlık kazanması, Japonya'da Fukuda kabinesinin kurulması ve S.S.C.B.'nde yeni anayasanın kabulü sonuçta bu ülkelerin dış politikalarında bazı değişimleri de beraberinde getirdi. Ancak bu değişimler, Güney-Kuzey ilişkilerinde belirgin bir gelişme ve değişme yaratmadı. Örneğin, Carter yönetiminin ilk başlarda askeri birliklerin çekilmesi gerekliliği üzerinde titizlik göstermesi sonradan daha tavizkâr bir tutuma dönüştü ve deniz ile hava kuvvetlerinin yanısıra bir miktar kara kuvvetinin de Güney Kore'de kalması kararlaştırıldı ³³.

-
- 28 Hong N. Kim, "Japanese-South Korean Relations in the Post Vietnam Era" *Asian Survey*, Vol. 16, No. 5, 1976, s. 981-995.
- 29 Ibid., s. 987-994; Ayrıca bakınız: Se Jin Kim, "South Korean Involvement in Vietnam and Its Economic and Political Impact", *Asian Survey*, Vol. 10. No. 6, 1970, Passim; "Korea, U.N. continuing responsibility", *The Department of State Bulletin*, Vol. 72, 1975, s. 82, 85; "Democratic Republic of Korea: Treaties, Agreements", *The Department of State Bulletin*, Vol. 77, 1977, s. 463, 545, 756.
- 30 Rhee, op.cit., s. 503.
- 31 Ibid, s. 504-505.
- 32 Ibid, s. 512.
- 33 "U.S. Ground Forces, Withdrawal and Continued Air Force Support", *The Department of State Bulletin*, Vol. 77, 1977, s. 48, 78, 122, 126, 143, 230, 641; Astri Suhrke, Charles E. Morrison, "Carter and Korea: The difficulties of disengagement", *World Today*, Vol. 33, No. 10 (October 1977), s. 366-376.

Bir yıl sonra, yani 26-27 Temmuz 1978'de yapılan 11. Güvenlik Danışma Toplantısında Güney Kore ile A.B.D. arasında güvenlik için işbirliğinin kaçınılmaz olduğu ve bu nedenle de A.B.D. askerlerinin ülkede kalacağı açıklanıyordu. Gene bu sra-larda yapılan 32. (1977) ve 33. (1978) Birleşmiş Milletler Genel Kurul Toplantı-larında taraflar yeni öneri getirmeyince konu gündeme alınmadı³⁴. Böylece 1978 yılına kadar iki ülke arasında "barışçıl birleşme" için gösterilen çabalar, bu yıldan günümüze dek önemli sayılabilecek derecede bir gelişme göstermedi. Ve iki ülke arasındaki bu ilişkiler giderek azaldı.

VI. ALT-SİSTEMDEKİ GÜÇLER VE BUNLARIN "BİRLEŞME SORUNU"NA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Son olarak bu alt başlık altında bölgenin üç önemli gücü olan Japonya, Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği'nin "Birleşme Sorunu" na ilişkin görüşlerini vermeye çalışacağız.

1. Japonya

Japonya-Güney Kore ilişkileri 1965 yılında yapılan "Güney Kore-Japonya Temel İlişkiler Antlaşması" ile formüle edilmişti. Antlaşmada, Japonya, Güney Kore hükümetini tek meşru hükümet olarak tanımakta ve ekonomik yardımı 800 milyon dolara çıkartmaktaydı. Güney Kore de buna karşılık Japonya ile balıkçılık konusunda işbirliği yaparak karasularını 12 mil ile sınırladı. 1964-1972 Sato hükümeti zamanında Güney Kore-Japonya ilişkileri, Japonya'nın yönlendiriciliği altında gayet olumlu bir şekilde devam etti. 1972-1974 Tanaka hükümeti döneminde, Tanaka'nın Kuzey Kore ile ilişkileri arttırması, Japonya-Güney Kore ilişkilerini olumsuz yönde etkiledi. Bu dönemde, Japonya ve Kuzey Kore arasındaki ilişkiler daha çok ekonomik, kültürel ve öğrenci değişimi konularında oldu. 1974'de Japon Dışişleri Bakanı, "Güney Kore'nin Kuzey Kore'den korkmasını anlayamıyorum" diyordu. 1975'de Japonya'da hükümet değişikliği olup da Miki hükümeti başa gelince Japonya'nın tekrar Güney Kore ile olan ilişkilerinde olumlu bir gelişme görüldü. Ve hatta, 18 Nisan 1975'de, Kim Il Sung'un Peking'de "Eğer Güney Kore'de halk savaşı başlarsa Kuzey buna kayıtsız kalmayacaktır" demesi üzerine, Miki, "A.B.D. ile beraber yarımada *status quo*'nun korunacağından kimsenin şüphesi olmasın" demekteydi. Bu demeçlerin arkasından, 1975 Eylülünde yapılan 8. Güney Kore-Japonya bakanlar konferansı gündeme geldi. Aynı zamanda Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki gelişmeler, bu dönemdeki A.B.D. — Japonya-Güney Kore ilişkilerini olumlu yönde etkiledi³⁵.

1978 yılına gelindiğinde bazı Japon ekonomistleri Güney Koreye yapılan yardımların birleşme çabalarına ne kadar katkıda bulunduğu tekrar gözden geçirilmesini ve Japon hükümetinin Güney Kore'ye yaptığı ekonomik yardım ve politikasını yeniden düzenlemesini istiyorlardı³⁶.

34 Rhee, op.cit., s. 524-526.

35 Hong N. Kim, op.cit., s. 982-987.

36 "Japonya'nın Güney Kore ile ekonomik ilişkilerinde Japon ekonomistlerin görüşleri", *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Vol. 11, No. 1, 1979, s. 42-43.

Öte yandan, 12 Ağustos 1978 de Japon Dışişleri Bakanı Sunao Sonoda ve Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Huang Hua'nın imzaladığı, Ç.H.C.-Japonya Barış antlaşması, Japonya'nın Güney Kore ile ilişkilerinde bazı sınırlamalara gideceğinin bir belirtisiydi. Nitekim de, bu antlaşmadan sonra Japonya'nın Kuzey Kore ile olan ticari ve ekonomik ilişkilerinde ve özellikle Kuzey Kore'nin Japonya'ya olan borçlarının ertelenmesinde Kuzey Kore'ye birçok ayrıcalıklar tanındı³⁷.

2. Çin Halk Cumhuriyeti

1971 yılında A.B.D. Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın 1972'de de Başkan Richard Nixon'un Peking'i ziyareti Ç.H.C.-A.B.D. ilişkilerinde yeni bir dönem başlattığı halde Ç.H.C.'nin Kuzey-Güney sorununa bakış açısına önemli bir değişiklik getirmede. Şöyle ki; 23 Haziran 1973'de Seoul'un Pyongyang'e "Birleşmiş Milletlere beraberce girilmesi" konusunda yaptığı öneri için Peking, Pyongyang'ın görüşünü destekliyor ve bunun "bir ulus, iki hükümet" anlamına geleceğini vurguluyordu. Öte yandan, Kim Il Sung'un bu öneriye karşılık, Güney-Kuzey Konfederasyonu isteği, Chou En-Lai tarafından destek görmekteydi. 1960'lardan beri Kim Il Sung'un devamlı üstünde durduğu konu şüphesiz Güney Kore'deki Birleşmiş Milletler Komutanlığı adı altındaki A.B.D. güçlerinin çekilmesiydi. Ç.H.C. konuya ilişkin olarak, 1953 yılındaki antlaşmayı gösteriyor ve bu antlaşmanın daha o yıllarda, Ç.H.C. gönüllü ordusunun çekilmesiyle ortadan kalktığını savunuyordu. 1970'lerden sonra Ç.H.C.-A.B.D. ilişkilerindeki olumlu gelişmeler, daha önce değinildiği gibi Kore sorununa yeni bir değişiklik getirmemesine rağmen, Ç.H.C.'nin Birleşmiş Milletler çerçevesinde yeni bir çözüm aramasına neden oldu. Ayrıca, daha önceleri her türlü yardımın ve desteğin yapılacağı konusunda güvence veren Ç.H.C., şimdi Kuzey Kore'nin girişeceği her türlü askeri hareketin anlamsızlığını anlatmaya çalışıyordu³⁸.

3. Sovyetler Birliği

Sovyetler Birliği, Kuzey Kore'nin iddiası olan "Kore yarımadasındaki tek meşru devletin Kuzey Kore" olduğu görüşüne karşı çıkmamakla birlikte, Pyongyang'ın Güney Kore'nin "meşru" olmadığı görüşüne karşı çıkmaktadır. Özet olarak, Mosko-

37 Kuzey Kore'nin Japonya ile olan ticaret ilişkileri 23 Ocak 1972'de imzalanan, Kuzey Kore-Japonya ticaret antlaşmasıyla hızlanmış ve 1974'de 360 milyon dolar olan ticaret hacmi 1973'e oranla % 200 artmıştır. Bu hızlı artış Kuzey Kore'nin dış ödemeler dengesinde büyük bir açığa neden olmuş ve Ekim 1976'da Kuzey Kore'nin Japonya'ya toplam borcu 260 milyon dolara yükselmiştir. Bu nedenlerden dolayı 1975'lerde diğer geçmiş yıllara oranla, Japonya ile olan ticarete bir azalma olmuştur. Fakat 1978'de Ç.H.C.-Japonya Antlaşması Kuzey Kore'nin borcunu daha iyi şartlarla ödemesini getirmiş ve 1978 den itibaren Kuzey Kore-Japonya arasındaki ticarete bir hızlanma görülmüştür. Chung Whan Chun, "Sino-Japanese Treaty of Peace and Amity and the Korean Peninsula", *Korean Observer*, Vol. X, No. 1 (Spring 1979), s. 44-45.

38 Gareth Porter, "Time to Talk With North Korea", *Foreign Policy*, No. 34, (Spring 1975), s. 52-74; Hong Yung Lee, "Korea's Future: Peking's Perspective", *Asian Survey*, Vol. 17, No. 11 (Novèmber 1977), s. 1088-1102.

va, Pyonyang'ın Güney Kore'yi "gayri-meşru" ilan etme çabalarını onaylamamakta ve en iyi çözümün "iki Kore" olacağını savunmaktadır. Sovyetler Birliği, Güney Kore'yi resmen (*de jure*) tanımasa bile uluslararası konferanslara ve sportif faaliyetlere katılmalarına olumsuz bir yaklaşım içinde değildir. Bir başka görüş farkı da "Kissinger önerisi" olarak bilinen dörtlü konferansın Moskova tarafından benimsenmiş olmasıdır. Pyonyang, Güney Kore'den çok A.B.D. ile görüşmeleri amaçlarken, Moskova, Güney-Kuzey ikili görüşmelerinin daha verimli olacağını söylemektedir. Öte yandan, Pyonyang'ın savaş ile "birleşme" ve bütün Kore'nin komünist olmasını bu yolla sağlamaya çalışmasına Moskova katılmamaktadır. Bu görüşün nedeni "olası bir savaşta" ve Kuzey Kore'nin savaşı kaybetmesi durumunda, Sovyetler Birliği'nin dostları arasında politik ve psikolojik bazı sorunlar çıkabileceğidir. Kuzey Kore'nin savaşı kazanması ise, S.S.C.B.-A.B.D. askeri rekabetini arttırabilir, *detente*'i sona erdirebilir. Ayrıca, "Birleşik Kore" Peking tarafına kayabilir ki, bu da Sovyetler Birliği'nin bölgedeki sınırları için bir tehlike arzedebilir. Tüm bunların yanında, Japonya silahlanarak, askeri bir güç olarak ortaya çıkabilir³⁹.

VII. SONUÇ

Son yirmi yıl içinde, uluslararası sistemdeki yumuşama tüm ulusları etkilemiş ve genel sistemi oluşturan tüm alt-sistemlerde de bunun etkileri görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde görülen "sıkı iki kutuplu sıra-aşamalı (hierarchy) sistem" 1960'larla beraber görece bir gevşekliğe sahip olmuş ve 1970'lerden sonra da yerini çok kutuplu bir uluslararası sisteme bırakmıştır. Şüphesiz bu değişimler, uluslararası sistemi oluşturan parçaların dinamizminden kaynaklanmakta ve iki yönlü bir etkileşim süreci sonunda yeni davranış türünü ortaya çıkarmaktadır.

Uluslararası sistemin bir parçası olan kuzeydoğu asyadaki alt-sistemde de, genel sistemdeki değişikliklerin etkileri görülmüş ve halen de görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı ertesindeki "sıkı iki kutuplu sıra-aşamalı sistem" e özgü nitelikler — blok liderlerinin blok üyeleri ile sıkı bağları, askeri savunma, ekonomik yardım ve antlaşmaları — bir anlamda Kore Savaşı özelinde iki blok liderini karşı karşıya getirmiştir. Böylece bu dönemde tek etkileşim aracı savaş olmuştur.

1960'larla beraber orta güce sahip devletlerin ortaya çıkması ve her iki blok liderinin blokları içinde yer alan orta güçteki devletlerle ekonomik, ideolojik veya askeri çatışma ve sürtüşmelere girmeleri — örneğin, A.B.D.'nin lideri olduğu blokta Japonya ve Fransa; S.S.C.B.'nin lideri olduğu blokta Çin Halk Cumhuriyeti — blok içi disiplini sarsmış, görece bir gevşemeye yol açmıştır. Ancak, bu gevşemenin blok liderinin sınırlarını çizdiği davranış alanı dışına çıkmak anlamına gelmediği de açıktır.

İncelediğimiz alt-sistem açısından bu dönem, çatışmadan yumuşamaya bir geçişi, iki ülke arasında bir sonraki dönemde kurulacak ilişkilerin tohumlarını taşıyan süreci oluşturmuştur.

"Sıkı iki kutuplu" sistemin özelliklerinden biri olan "ideolojik" öge, "gevşek iki kutuplu" sistemde hâkim öge konumunu korumaya devam ederken, öte yandan, "ekonomik" öge etkinliğini hissettirmeye başlamıştır.

39 Deok Kim, op.cit.; Donald S. Zagoria, op.cit., s. 1109-1112.

1970'lerden itibaren uluslararası sistem "çok kutuplu" bir görünüm almıştır. Bu dönemde gerek blok içi gerekse bloklar arasındaki çatışmalar yerini işbirliğine bırakmış, "sıkı iki kutuplu" sistem döneminde ortaya çıkan sorunların çözümü için her iki blok lideri biraraya gelmişlerdir. "Gevşek iki kutuplu" sistemle etkinliğini hissettirmeye başlayan "ekonomik" öge, "çok kutuplu" sistemde hâkim öge durumuna gelmiş, "ideolojik" ögeyi ikinci plana itmiştir. Kuzeydoğu asya'daki alt-sistemde de bunun örnekleri görülmektedir. Örneğin, Japonya, Çin Halk Cumhuriyeti ve Kuzey Kore ile ticari anlaşmalar yaparken, Sovyetler Birliği de hem Japonya ve hem de Amerika Birleşik Devletleri ile aynı tür anlaşmalar imzalamıştır.

Gene bu dönem, Kuzey Kore ile Güney Kore'nin çatışmadan vazgeçip, "birleşme sorunu" na barışçıl bir açıdan yaklaşıtları ve sonuçlanmamış olmasına rağmen olumlu ilişkilerin başladığı bir dönem olmuştur.

Söz konusu alt-sistemdeki bu gelişmeleri diğer bölge devletlerinin doğrudan veya dolaylı etkisinden arındırmak olası değildir. Örneğin, Çin Halk Cumhuriyeti'nin konuya ilişkin yaklaşımının arkasında Taiwan sorunu yatmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti, Kore sorununda bazı tavizler verirken bunları iki ana temele oturtmaktadır. Bunlardan ilki, ülkenin ekonomik kalkınması için gereksinim duyduğu yabancı sermaye yatırımları; ikincisi de Taiwan konusunda pazarlık gücünü arttırmaktır. Sovyetler Birliği ise konuya nüfuz alanların paylaşılması açısından yaklaşmakta ve Kuzey Kore ile Güney Kore'nin birleşmesi durumunda nüfuz alanlarında olası bir dengesizliğini kendi aleyhine sonuçlanmasından endişe duymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin benzeri kaygılar taşıdığını söylemek yanlış olmaz. Üstelik Çin Hindî'ndeki başarısızlık bu kaygıyı daha da çoğaltmakta ve Güney Kore'nin kaybedilmesi korkusu, A.B.D.'nin tutumunu sertleştirmektedir.

İşte tüm bu düşünce ve hesaplar alt-sistemde etkilerini gösterirken, sonuçta iki ülkenin "barışçıl birleşme" sorununu da olumsuz yönde etkilemektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR:

A Handbook of Korea, Korean Overseas Information Service of Culture and Information, Seoul, Korea, 1978.

Armaoğlu, Fahir H.: *Siyasi Tarih 1789-1960*, A.Ü.S.B.F. Yayını, No: 362, Ankara 1975.

Brun, Ellen ve Jacques Hersh: *Socialist Korea (A Case Study in the Strategy of Economic Development)*, Monthly Review Press, New York, 1976.

Korea Annual 1978, (A Comprehensive Handbook of Korea). Ed. and Pub by the Hapdong News Agency, Seoul, Korea, 1978.

The Peaceful Unification of Korea-Questions and Answers, Research Center for Peace and Unification, Seoul, Korea, 1979.

Wainhouse, David, W., et. al.: *International Peace Observation*, The John Hopkins Press, Baltimore, 1966.

MAKALELER:

- Chun, Chung Whan: "Sino-Japanese Treaty of Peace and Amity and The Korean Peninsula", *Korea Observer*, Vol. X, No. 1, Spring 1979.
- "Democratic Republic of Korea: Treaties, Agreements", *The Department of State Bulletin*, Vol. 77, 1977.
- H.A. Joseph Man-Kyung: "A Trend Toward Two Koreas: And Prospects of Cross-Recognition by the Great Powers", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 1, Spring 1978.
- Harrison, Selig S., "One Korea", *Foreign Policy*, Vol. 17, No. 20, 1974.
- Herz, John, H.: "Korea and Germany as Divided Nations: The Systemic Impact", *Asian Survey*, Vol. 15, No. 1, January 1975.
- "Japonya'nın Güney Kore ile Ekonomik İlişkilerinde Japon Ekonomistlerin Görüşleri", *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Vol. 11, No. 1, 1979.
- Kim, Deok, "Sino-Soviet Dispute and North Korea", *Korea Observer*, Vol. X, No. 1 Spring 1979.
- Kim, Hong, N.: "Japanese-South Korean Relations in the Post Vietnam Era", *Asian Survey*, Vol. 16, No. 5, 1976.
- Kim, Se Jin: "South Korean Involvement In Vietnam and Its Economic and Political Impact", *Asian Survey*, Vol. 10, No. 6, 1970.
- "Korea, U.N. Continuing Responsibility", *The Department of State Bulletin*, Vol. 72, 1975.
- Lee, Hong Yung: "Korea's Future: Peking's Perspective", *Asian Survey*, Vol. 17, No 11, November 1977.
- Porter, Gareth: "Time to Talk With North Korea", *Foreign Policy*, No. 34, Spring 1975.
- Rhee, Sung-Hon: "Detente and Korean Diplomacy: The Problem of Peace and Unification on the Korean Peninsula", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 1, Spring 1978.
- "President Park Chung Hee's Guiding Ideology and Political Philosophy", *Korea Observer*, Vol. 9, No. 4, Winter 1978.
- Suhrke, Astri ve Charles E. Morrison: "Carter and Korea: The Difficulties of Disengagement", *World Today*, Vol. 33, No: 10, October 1977.
- "U.S. Ground Forces, Withdrawal and Continued Air Force Support", *The Department of State Bulletin*, Vol. 77, 1977.
- Zagoria, Donald, S.: "Korea's Future: Moscow's Perspective", *Asian Survey*, Vol. 17 No. 11, November 1977.